

SANG FREDA, SEMPRE?

La setmana passada hi va haver molt mullader al Congrés. Sobretot al voltant de la llengua catalana. Ja se sap. A Madrid, la llengua, que és l'oriflama de la nostra identitat nacional, irrita tothom. És un fet diferencial objectiu que ningú no pot posar en dubte. I això cou. Tornarem a tenir tràngol quan arribem als cabals de Catalunya, a les nostres finances. Els grans senyors del «fuero» demostraran que, per a regatejar-nos el «huevo», es pinten sols.

Deixeu-me, avui, resumir els termes de la polèmica engegada a l'entorn del català. L'article 3r. del projecte constitucional diu, abans que res, que el castellà és l'idioma oficial obligatori per a tothom. Tot seguit després, en el mateix article, declara que «las demás lenguas de España *también serán* oficiales en los territorios autónomos según sus respectivos estatutos». O sigui que seran cooficials amb el castellà els idiomes que mereixin ésser considerats «lenguas de España», que disposin d'un territori autònom que els sigui propi i que així ho vulgui l'Estatut respectiu (que s'ha de negociar, no ho oblideu). La transcrita redacció és, malgrat tot, millor que la de la Constitució del 32. En efecte, aquesta en el seu article quart anunciava que «...a nadie se podrá exigir el conocimiento ni el uso de ninguna lengua regional». Què voleu fer-hi! La cosa ve de lluny.

La minoria catalana per mi representada, en vot particular basat en la nostra esmena 106, afegia —punt i se-

guit— al text transcrit en primer lloc, el següent: «Todos los residentes en dichos territorios tienen el deber de conocer y el derecho de usar aquellas lenguas». És a dir, que tothom que visqui a Catalunya, per exemple, haurà d'aprendre el català i el castellà en igualtat de condicions.

Cuito a dir que aquesta no és la meva aspiració última. En l'esmena 105 que vaig defensar a la comissió constitucional, sostenia que a fi de comptes el català hauria d'ésser la llengua oficial en exclusiva davant els òrgans catalans de govern —vull dir la Generalitat— i la llengua cooficial amb el castellà només en les nostres relacions amb els òrgans de l'Estat espanyol a Catalunya. En el ple del Congrés de dimecres passat vaig refermar-me en el mateix punt de vista, advertint a tort i a dret que no s'enganyés ningú, que la nostra posició era aquesta i no una altra. Donat que el català, enfront del castellà que parlen centenars de milions de persones i que, sobretot, gaudeix de la força d'ésser a Espanya la llengua del poder, està en situació d'inferioritat —particularment després de quaranta anys de persecució despietada—, jo sostenia que era just que se'ns compensessin els obstacles posats a la nostra llengua, que d'altra manera acabaria morint. Em sembla que és imprescindible que el català estigui en igualtat de condicions amb el castellà, almenys a Catalunya. I, com que la posició relativa en el moment de sortida és desigual a favor del castellà, és necessari ara un tracte favorable al català perquè ambdues llengües quedin equiparades en el moment de l'arribada, d'aquí a uns quants anys. Una llengua —el català— que conviu en condicions d'inferioritat amb una altra —el castellà— morirà tard o d'hora sense remei si no fem quelcom dràstic. Per això, la nostra esmena 105 demanant l'oficialitat en exclusiva i el coneixement obligatori del català per a tothom a Catalunya, és una modesta compensació ben merecuda. Després de defensar-la aferrissadament, la vam substituir per la 106. No per excessiva la 105, sinó per

prematura. Hem avançat molt des de la mort de Franco. Hem avançat fins i tot en relació amb la Constitució del 31. Però encara avui l'esperit liberal no és prou arrelat a Espanya, perquè la majoria compregui i accepti de bon grat fets diferencials tan profunds que convulsen els atavismes de tanta gent dintre i fora de Catalunya.

L'esmena 106, amb la qual a la fi ens vam quedar al vot particular davant el ple, simplement pretén, ja ho hem dit, que els residents a Catalunya coneguin el català. No sembla que s'hagi d'ensorrar el món, oi? Doncs, sí senyors! Es va consumir tot un matí i part de la tarda en una desfeta batalla campal, perquè a la fi sortís derrotada la nostra esmena. I també les d'altres grups catalans que encara eren més moderades i limitades que la nostra. És així la vida!

Jo vaig defensar la nostra esmena dient que el coneixement de la llengua materna és un dret humà de la màxima importància i reconegut universalment. Al meu juí és un dret inalienable que va més enllà de la política. «Seríamos centralistas, que no lo somos, y no seríamos nacionalistas, que sí lo somos, y seguiríamos, pidiendo el derecho a usar nuestra lengua materna, que es el catalán.» Però també vaig afegir que l'ús de la llengua materna és un principi pedagògic indiscutit. L'infant i el jove, si no usen la llengua materna —a Catalunya, el català o el castellà, segons el cas—, resulten innecessàriament traumatitzats i sempre perjudicats intel·lectualment.

Lògicament, doncs, si ha d'estudiar cadascú en la seva llengua materna, ens trobarem amb dues comunitats lingüístiques a la nostra terra. I aleshores, una de tres: o bé tothom coneix les dues llengües i, en aquest cas, ens entendrem fàcilment i ens integrarem agermanats. O només uns quants «amateurs» coneixen el català i tots els altres el castellà, i en aquest cas, acomiadem-nos de la nostra llengua i no parlem mai més d'igualtat d'oportunitats lingüístiques. O, finalment, uns només saben el castellà i

els altres només el català, i aleshores la situació pot acabar en tragèdia. És clar que solament la primera possibilitat és vàlida i civilitzada, humanament i espiritualment enriquidora. La conseqüència lògica d'aquest raonament, em seblava a mi, és que uns principis humans reconeguts per l'ONU, ensems que uns postulats pedagògics acceptats per la UNESCO i que una necessitat de bilingüisme de tanta importància per a la convivència dels catalans mereixen ésser contitucionalitzats. De cap manera! El Congrés s'hi va oposar. Uns amb bones maneres, com el senyor Paredes, d'UCD, altres de manera barroera —segons el seu estil— com els senyors d'Aliança Popular, i molts dels altres guardaren un silenci que em semblava taciturn i fred envers la nostra posició. Adhuc les diferents votacions són curioses. Però, d'això, en parlarem un altre dia. El cas és que la nostra esmena va quedar àmpliament vençuda.

No cal dir que nosaltres sabem, i així ho vaig dir al Parlament, que aquest principi del coneixement del català per part de tots ha de tenir una sèrie d'excepcions, com ja preveia l'Estatut de Núria. En primer lloc, no ha d'afectar els funcionaris i altres ocells de pas a Catalunya. Només val per als residents a Catalunya amb ànim de permanència. En segon lloc, així mateix, quan els residents permanents vinguts de fora siguin massa grans per a aprendre idiomes o algú tingui dificultats especials, no es pensa obligar-los. «El deber de conocer» de la nostra esmena és un principi de respecte i d'igualtat d'oportunitats per al català, a llarg termini, sense perjudicar ningú, sense forçar res (això de forçar queda per als de «hable Usted cristiano», de trista memòria). Nosaltres volem enriquir l'esperit de tots, respectar i conrear totes les cultures radica- des a Catalunya i posar a disposició de tots una eina de convivència. Res més. Tot i això, res no va valer.

En aquesta descripció de la sessió, ara us voldria parlar breument de l'esmena que va presentar Aliança Popu-

lar per boca del senyor Licinio de la Fuente. Volia l'esmena d'AP substituir l'expressió del dictamen de la ponència que ja coneixem: «Las demás lenguas de España también serán oficiales...» per la de: «Las demás lenguas de España podrán ser oficiales...» La diferència és decisiva: amb el *también serán* del dictamen, la cooficialitat queda assegurada. Amb el *podrán ser* d'AP tot queda penjat.

La intenció és ben clara. Primer, batalla contra els drets del català a la Constitució amb l'excusa que això ja es discutirà el dia de demà, quan es parli de l'Estatut. Segon, batalla quan s'escaigui contra l'Estatut, argumentant que la Constitució no permet que es reconguin la major part dels nostres drets. Tercer, quan, malgrat tot, es tingui alguna mena d'Estatut, resistència passiva, pam a pam, per a impedir l'autèntic i real traspàs de serveis ja aprovats legalment. La mateixa tàctica emprada llavors de la Segona República pels reaccionaris. A mi, això m'indigna, encara que no vulgui. Sobretot, perquè ara, aquesta pèrfida tàctica, la utilitzen una trepa de franquistes, com si aquí no hagués passat res. És clar que tot això no ens hauria de sorprendre. Hem tingut més d'un pre-avis. Quan en Fraga a la comissió constitucional, discutint aquesta qüestió, ens va dir als catalans, a mi concretament, que: «No fotem». I quan el senyor de la Fuente i de la Fuente, anys i panys ministre del senyor Franco, es va esplaiar amb els tòpics de sempre. Que «no hay que volver a las estructuras medievales, ni a los reinos de taifas...» Que «...se procure reducir el número de idiomas en las relaciones internacionales para que la gente pueda entenderse...» Després repassa tot el teclat del lerrouxisme i diu que «la introducción de la cooficialidad de las lenguas en los territorios autónomos puede ser un elemento discriminatorio en perjuicio de los sectores sociales más modestos... Por el hecho de haber cooficialidad en España (pasará como con la emigración española en

el extranjero), quien no domine el idioma —suposo que el català— queda condenado a los últimos puestos de la escala laboral...» No oblidem un crit d'alarma als militars i altres funcionaris destinats a Catalunya. «Los territorios con lengua propia van a ser casi coto cerrado para ellos, *mientras a la inversa el resto de España estará abierto a todas las posibilidades de los oriundos de esos territorios*. Yo ya conozco a algunos que han tenido que cambiar de domicilio por esta razón.» Què us sembla? (Si ens és oberta la resta d'Espanya als «oriundos de Catalunya», és perquè hem après el castellà, no?) *Citas de Unamuno, como no*, dient que «el regionalismo romántico y sentimental es un grave peligro no ya para el patrimonio, sino para la causa de la cultura, y que... los países americanos no declaran la cooficialidad del guaraní, por ejemplo, o del quechua, junto al castellano.» Bé, ja sabem el pa que s'hi dóna, als «indios» de Granollers. Quina vergonya per al qui cita, car no s'atreveix a parlar per boca pròpia. Quina prepotència, quin elitisme! Que trist! Amb això d'emparar-se darrera d'altres el senyor Carro, també, no cal dir-ho, d'AP i ex-ministre franquista, sobre aquesta qüestió ens va llegir a la comissió constitucional el següent text: «Un pueblo avasallado por un *Estado incomprensivo, una minoría nacional aherrojada por un poder despótico, son cosas enteramente distintas de un núcleo provincial y vanidoso que, ahito de proteccionismo, presume de nación oprimida para consolidar sus privilegios y para seguir explotando sus mal llamados tiranos.*»

Quant al senyor Fraga, ensenya l'orella de la tàctica quan diu: «*Lo veremos en cada caso, y que en ningún caso los Estatutos podrán establecer nada que sea contrario a lo que se dice en el artículo 2.º*; en definitiva, que España es una Nación, y que dentro de ella no puede haber discriminaciones, que la lengua es el lugar menos apropiado para discriminaciones. Cuando debe ser justamente el

lugar de comunión y comunicación.» És el que us deia abans, que ja es va fer el 32.

Ja veieu, doncs, l'estil. El de sempre. Anticatalà fins a la medulla. No podia ser un altre. Ja han viscut massa anys de franquisme per a canviar ara, alguns senyors d'AP. Ja en el ple, entre altres coses, el senyor de la Fuente ens va engegar, més o menys, la següent xamosia: «Los catalanes se han enriquecido con las aportaciones de los demás españoles.» (Després, excusant-se, diria que volia referir-se a l'àmbit i a l'enriquiment estrictament culturals —«Diario de Barcelona», 8-VII-78—, cosa que ningú a la minoria catalana no va entendre així). Això ens va semblar massa a tots. I jo vaig dir que no era cert que els catalans ens haguéssim enriquit a costa dels altres i que si fos cert, ¿per què no ho havia impedit el senyor de la Fuente quan era al govern del general Franco? *I, exasperat, vaig afegir que, donat el seu passat franquista, estava content de no haver d'estar d'acord amb ell en aquesta qüestió, ni en cap altra.* Licinio es va excusar i Fraga, en pla d'home fort, va donar el do de pit, acusant-me de treballar per a un Banc mentre ells treballaven per al general Franco. Després de molts anys d'exili, potser volia que, a més de quedar al marge de la política, em morís de gana. Però de coses de la història personal i política dels ministres del general, en parlarem un altre dia.

Un bon amic meu, diputat com jo, i que respecto molt, em deia: «No et deixis provocar. Conserva la sang freda. Tens massa prestigi per a entrar en una batussa amb aquesta gent.» Potser sí. Segurament que sí. Comprenc els avantatges del consens. Però que després de tants anys d'autoritarisme i d'abús hàgim d'escoltar que tant el senyor Fraga com don Licinio ens formulin paternalment, al ple del congrés, el retret que «España necesita de todos y debemos hermanarnos», costa d'engolir. ¿I els cents de mils d'exiliats, de presoners, de condemnats a mort, d'internats als camps de concentració, de perseguits

econòmicament, no feien falta a Espanya ni calia que el franquisme els agermanés? Quaranta anys de victòria, com deia l'abat Escarré, i ara, a sobre, sermonets. Quan tenen les de perdre, es volen agermanar i quan manen, garrotada i «tente tieso». Fins i tot, si tingués diners, m'agradaria fer una enquesta per conèixer l'opinió dels catalans. L'única que m'interessa. Amics —preguntaria—, he de mantenir la sang freda, sempre? A qualsevol preu? ¿O alguna vegada, molt de tant en tant, tinc dret a passar per alt els velluts i les sedes del consens i m'és permès de dir la veritat del que passa i del que sento?

13 juliol 1978